

következik kettejük eddig eljátszott viszonyából. Viszont poén, amire bejön a nevetés.

Az est második részéhez, *A kopasz énekesnő*hez kedvesen avittas, hatvanas évekbeli miliőt kerített a díszlettervező. (Istenem, kiskorom falikarja és foteljei! A forgó változatban Orion űrhajósosát is lehetett játszani!) Ugyanezt a kort idézik a jelmezek, a smink, a női frizurák. Tehát egy hatvanas évekbeli, magyar Miszisz Szömisz – ahogy Kerekes Éva mondja pazarul, egy angol nyelvtanfolyam igyekvő résztvevőjének modorában – kezdi a darabot. (Itt jegyzem meg, hogy valószínűleg Kerekes Éva meggyőző, átütő és szívderítő játékkedve az egyetlen, amit a néző a maga virtuális pakkjában hazavisz a színházból ezen az estén.) Máté Gábor egyelőre egy nagy kiterjedésű napilap nyitott oldalai mögül krákgolja hozzá a magáét a kedélyes háziasszonyi szólamhoz. Utóbb majd meglátjuk, hogy Máté Mr. Smithként megnőtt túsifrizurás, idélen bajszú, nem egészen sima modorú, pöfetes figura. Kettejük szalonidilljébe kisvártatva betör Kiss Mari – aki némiképp zavarba esettnek látszik a hisztérikus szobalány szerepétől –, majd pedig megérkezik az ifjú házaspár, a kedvesen mosolygó Dömötör András és a szolidan stílusos Járó Zsuzsa, hogy négyesben ábrázolják az udvariassági formák által meghatározott vendégeskedés sztereotípiáit egyfelől (zavart hallgatás, idélen mosolyok, egymásra várás stb.), a négy ember között létrejehető pillanatnyi kapcsolatverziókat másfelől (édelgés, irigység, flört, félté-

Ilovszky Béla felvétele

Máté Gábor (Mr. Smith) és Kerekes Éva (Mrs. Smith) *A kopasz énekesnő*ben

kenység, összeveszés, durc stb.). Közben variabilisan viszonyulnak magához a szöveghez. Hol a szó szoros értelmét játsszák el (az igazság közepén található – állapítja meg Máté, s odamutat a szoba közepére), hol a mondat jelentését illusztrálják, hol pedig leválnak a szövegről, s ellenében dolgoznak. Gálffi László Tüzoltóparancsnoka az értelem fényét látszik behozni a társaságba – jöllehet talpig abesztben mindenekelőtt bombaszakértőnek látszik *A padlás* második felvonásából –, mígnem egy remek magánszámként előadott, se vége, se hossza anekdotával szétfoszlatja azt a naiv nézői elképzelést, hogy esetleg egy normális figura tévedt a színre.

A vége felé kitor a verbális örület, a szereplők járnak fel-alá, összefüggéstelen mondatokat hajtogatva zaklatottan, majd az elcsendesülés után Járó Zsuzsa elkezd az elejéről a darabot. Hogy közben mi történt vele a hátsó traktusban, azt az én helyemről nem lehetett látni. Láttam viszont az est első felében, hogy *A különórán*ban szereplő asztal alja ki van bélelve kisé. Nyilván azért, hogy az alatta hanykolódó főszereplőt sérülés, bántódás ne érje. Ilyen az előadás is: kímélő, kíméletes.

IONESCO: KÜLÖNÓRA – A KOPASZ ÉNEKESNŐ (Madách Kamara)

A KÜLÖNÓRÁT FORDÍTOTTA: Gáspár Ildikó (Vinkó József fordításának felhasználásával). **A KOPASZ ÉNEKESNŐT FORDÍTOTTA:** Gera György. **DÍSZLET:** Ignjatović Krisztina. **JELMEZ:** Benedek Mari. **DRAMATURG:** Gáspár Ildikó. **ZENE:** Ágoston Béla. **RENDEZŐ:** Ascher Tamás.

SZEREPLŐK: (KÜLÖNÓRA) Gálffi László, Járó Zsuzsa, Pogány Judit.

(A KOPASZ ÉNEKESNŐ) Máté Gábor, Kerekes Éva, Dömötör András, Járó Zsuzsa, Gálffi László, Kiss Mari.

SZÁNTÓ JUDIT

Tupír

■ GÖRGEY GÁBOR:

ROKOKÓ HÁBORÚ ■

A mikor az előadást meghirdették, el-tűnődtem: mi vonzhatta Görgy Gábor „tragikus bohózatnak” nevezett szatirájához, ehhez a közepes színvonalú, száraz, konstruált darabhoz a modern rendezői színház merész, kreatív, bár nemegyszer vitatható munkáiról ismert képviselőjét, a román Cătălina Buzoianut, aki magyarországi vendégrendezésein eddig csak klasszikus szövegeket realizált. Csak arra gondolhattam: a darab mindenestől fiktív világa, esetleg a groteszkkal való kacétkodása ígért alkalmat rendezői fantáziájának kibontására, az írói ötletek továbbfejlesztésére, valamilyen totális színházi kompozícióra.

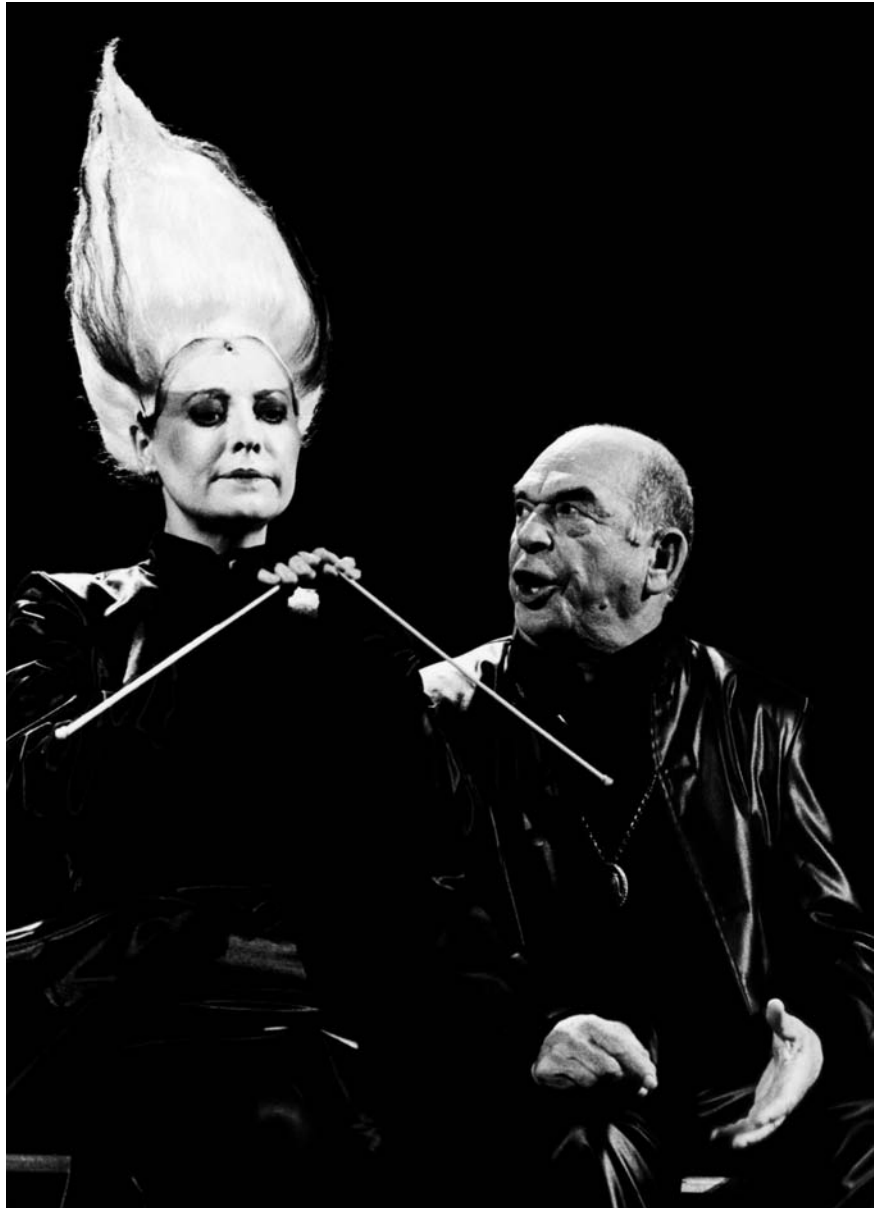
A *Rokokó háborút* 1967-ben a kaposvári színház mutatta be, tisztes kritikai sikerrel, de – az Élet és Irodalom egy korabeli agresszív glosszája szerint – csak a nyugat-németországi Christ und Welt kritikusanak jutott eszébe, hogy a Budapesti Rundschauól szó szerint átvett cselekményismertető mondatok után így vonja le a konklúziót: „Az ifjú drámaírók rokokó kosztümbe és parókába bújtatják színészeiket. Az álruhák révén büntetlenül ronthatnak neki a környezetnek és a pártnak.” A kritikus afféle Móricka lehetett, akinek mindenről „az” jut az eszébe; magam ilyen ellenzéki finomságokat nem olvasok sem ki, sem bele a szövegből/be. A játék inkább steril allegória a demokráciával álcázott diktatúráról és az imperialista háborúkról, s ha valamin, úgy legföljebb az USA vietnami háborúján út. (A dzsungelháborúból eszelőssé brutalizálódva hazatérő katona e háború számos művészi feldolgozásából ismerős.) A rokokó külsőségek – melyek egyébként a bármivel helyettesíthető parókákra korlátozódnak – nem többek funkcióltan ötletnél, mint ahogy vérszegény ötlet az ellenzék tautologikus ábrázolása is: a Fiú semmi olyat nem mondhat a polgári állellenzékiségéről, amit a Professor már ki ne merített volna.

A dráma dimenzióin Cătălina Buzoianu sem változtatott, semmilyen irányban nem tágitotta vagy hosszabbította meg őket; a *Rokokó háború* most sem szól többről,

másról, mint eredeti formájában. (Pedig a nyitó percekben megjelenő szövegváltoztatás, a triviális „zsírnak” „nyersolajra” való szellemes átcserélése még további, radikálisabb beavatkozásokat ígért.) Úgy tetszik: a rendezőt egyáltalán nem érdekelt a kérdés, hogy a világ nagy összefüggésrendszerében a darab milyen jelenségekre, mozzanatokra rímeltethető; beérte az anyaggal mint semmire sem kötelező fikciós mesével, amelynek vázára csinos rendezői csecsebecsüket lehet felaggatni.

Ilyenek aztán vannak is szép számmal. Both András díszlete a csak önmagára jellemző tigrismotívumot nagyítja ki; képernyőkön peregnék a háborús felvételek, a jelenetek nagy részét végigkíséri Mircea Florian különben érdekes, atmoszférateremtő zenéje. Munkához jutott a koreográfus, Florin Fieoriu is: az öt-öt főre redukált férfi és női statisztéria mutat be nem túl invenciózus csoportos mozgásokat; kivétel az öt nő udvarhölgyi szerepkörében alkalmazott, mulatságosan parodisztikus „rokokó” kellemeke. Buzoianu különösen az ellenzék ábrázolásában gyümölcsöztette fantáziáját; külön ellenzéki tolvajnyelv-gesztikát dolgozott ki a három illetékes szereplő: Blaskó Péter (Professzor), Jordán Adél (Lány) és Ruszina Szabolcs (Fiú) részére. Úgyes ötlet, hogy a rendbontó fiatalok tilalmas idilljét kamera (majd telefonlehallgatás) követi, és találó, ahogy az ifjú ellenzékiek maguk-kelletőn mórrikálnak, megjátsszák magukat az operatőrnek. Még egy érdekes ötletet említenék: tetszett, ahogy a bábminiszterek csak lemozogják a szöveget, amelyet helyettük az őket dróton rángató Lakáj ad elő. Hatásos a felvonásvég, a Katonának ejtóernyőzsinórokra való leereszkedése is; darabzáró poénnak azonban csak annyi jutott, hogy az Elnök (Bodrogi Gyula) a többször elismételt „Hát lopom én a pénzt?” mondatot kérdésből állításba fordítja. Ez bizony kabarésztint.

Essék még szó a második rész nagy effektusáról, ahogyan a Katona nyílt színi vérfürdője szétrobbantja a hátszág trespedit látszatabékéjét. Nagyon nehéz feszültséget indukálni ott, ahol mindkét fél egyaránt taszító és ellenszenves, nem szólva arról, hogy a látszólagos ellenfelek egész létükkel, életformájukkal egymást feltételezik (és az összeütközésnek még konzekvenciája sincs: a status quo egykettőre helyreáll). Buzoianu színpadán egyenesen az történik, hogy még inkább a Katona (Szász Dénes) nyers, őszinte brutalitása válik rokonszenvesé a bábszerű, arctalan, mechanizált környezethez képest. Mindamellet itt is kiütközik, hogy a rendező nem kívánta értelmezni a jelenetet, és csupán a belőle kiaknázható mozgáselemekre, esztétikai hatásokra összpontosított.

Szilágyi Enikő (Elnökné) és Bodrogi Gyula (Elnök)

A szereplőkre sem az író, sem a rendező nem fordított túl nagy gondot; olyan szerepek ezek, amelyeket csak konstans, személyiségfüggő belső erőforrásokból lehet jelentékkenné növelni. A szereposztás két ásza, Bodrogi Gyula és Blaskó Péter ilyen erőforrások címén leginkább komikusi rutinjára támaszkodik, bár Bodroginak, amikor az Elnök nagyon is éber ravaszágát, veszélyességét kell eljátszania, akadnak eredeti, már-már félelmetes megoldásai is; ezek néhány pillanatra megidéznek az a jelentős színészi múltat (hívószavak: II. Richárd, Marcus Antonius hangja), amelyre Bodrogi nem szereti, ha emlékeztetik. Szilágyi Enikő (Elnökné) nagy fegyelemmel tipegi le a koreográfiai kottát; és szinte szétfeszíti a szokványos naivaszerepet Jordán Adél szenvedélyesnek és rendhagyónak tetsző személyisége. Számomra ő volt az előadás felfedezése.

Buzoianu asszony a Bárkából átruccant a pesti Broadwayre, de önálló vízió kibontakoztatása helyett ezúttal csupán csak feltupírozni sikertült egy jelentéktelen szöveget.

GÖRGEY GÁBOR: ROKOKÓ HÁBORÚ (Thália Színház)

DÍSZLETTERVEZŐ: Both András. JELMEZTERVEZŐ: Velica Panduru. KOREOGRÁFUS: Florin Fieoriu. ZENESZERZŐ: Mircea Florian. ZENEFELVÉTEL: Arts and Sciences Atelia / Tralalart – Németország. A zenei felvételen közreműködik a Galga Zenekar. RENDEZŐ: Cătălina Buzoianu. SZEREPLŐK: Bodrogi Gyula, Szilágyi Enikő, Szász Dénes, Blaskó Péter, Jordán Adél, Ruszina Szabolcs, Cserna Antal és az Állami Népi Együttes szólistái.